

(/)

🏠 (/) > Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>) > Sundhedsapostlen J.P. Müller

Q

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oldtidssagaerne-bind-7>)

Sundhedsapostlen J.P. Müller

Kategori: Bøger

Visninger: 4635

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/sundhedsapostlen-jp-mueller&title=))

Hans Bonde

Sundhedsapostlen J.P. Müller. Bind 1. Det kropslige gennembrud 1864-1904.

Syddansk Universitetsforlag. 524 s. Rigt illustreret. 325 kr.

Af Ida Munk

Denne bog genopdager en i vore dage aldeles glemt dansk verdensberømt, Jørgen Peter Müller (1866-1938). Han udgav i 1904 en bog, Mit System, om hjemmegymnastik, der udkom i 1,5 mio. solgte eksemplarer udgivet i 26 lande.

Det forekommer helt utroligt, så man kaster sig nysgerrigt ud i læsningen af dette første bind på over 500 sider på ca. 2 kg(!), der omfatter perioden 1864 til 1904.

Forfatteren er dr. phil. og professor ved Institut for Idræt og Ernæring ved Københavns Universitet. Han har skrevet en lang række bøger og artikler bl.a. om idræt og inddrager foruden sin egen produktion også en imponerende række andre forfattere – også de nyeste udgivelser.

Bogens hovedemne er at vise J. P. Müller, kaldet IP, som sin samtids banebrydende forkæmper for udviklingen af sammenhængen mellem ånd, krop og køn.

Bogen består af 11 kapitler, hvoraf det første er en spændende appetitvækker, der fokuserer på udgivelsen af IP's bog, Mit System og IP's imponerende mange fysiske opvisninger, hvor hans teknik demonstreres i bar (!) figur for publikum, der tages med storm.

IP bruger sig selv og sin krop til at påvise, hvorledes træning og hærkning af kroppen er en væsentlig del af udviklingen af ånden: Hverken ånden eller kønnet kan befries uden kroppen.

I de to bind, hvoraf foreløbig er udgivet det første, arbejdes der med fem teser.

1. tese: Det sanseligt - erotiske gennembrud supplerer Det Moderne Gennembruds åndelige frigørelse til en enhed af kropslig og åndelig frigørelse.

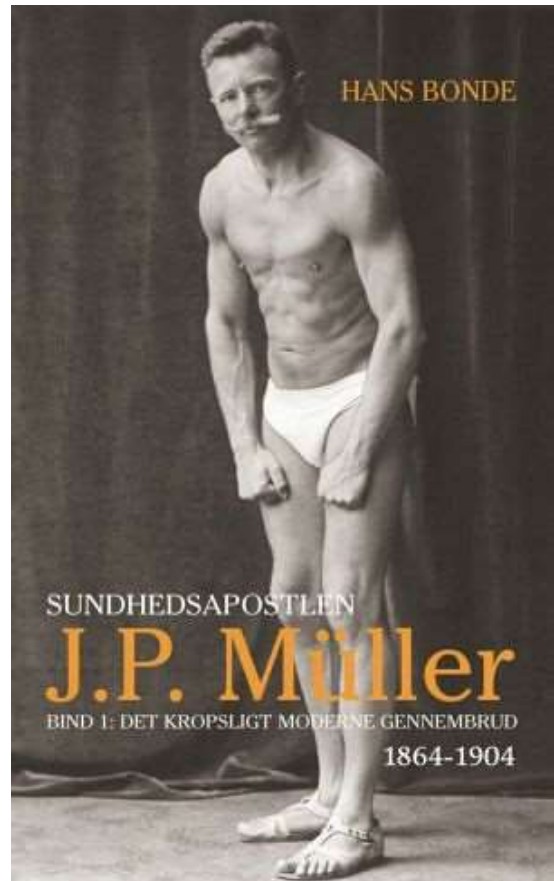
2. tese: Seksualiteten, der ses i forlængelse af det foregående, hvorved IP ses at være forud for Wilhelm Reich og den antagelse, at den seksuelle frigørelse begynder i mellemkrigstiden.

3. tese: Religion. Mennesket i denne periode trækker spor fra en kristen opdragelse ind i opbygningen af det moderne samfund. Konkret bevæger IP sig fra sin ungdoms asketisk-hærdende sportsdyrkelse over sin manddoms eros- og kærlighedskristendom til en helende spiritistisk sundhedsreligion i sin sidste livsfase, hvorved han foregriber den spirituelle alternative kropskultur, der er vokset frem de seneste årtier.

4. tese: Kroppen. Der kan næppe gennemføres væsentlige samfundsændringer uden at kroppen spiller med som en højst aktiv kraft. IP indgår her også i forskningsfeltet følelsernes historie og sansernes historie. IP arbejder bevidst på at ophæve følelser af skam og pinlighed over nøgenhed, berøring, stønnen og frisk sved, altså oplevelser gennem syns-, føle-, høre- og lugtesansen.

5. tese: Kønnen. Der skal skrives en helt ny kønshistorie. Der foregår en dobbeltdisciplinering af de to køn. Manden skal træde frem i alle sine nuancer på ondt og godt. Metoden, der skal bruges hertil, er 'parallelisme'. IP ses som en markant forkæmper for kvindefrigørelse, der allerede i 1908 introducerer kravet om kvinders seksuelle frigørelse offentligt og i detaljer.

De fem teser beskrives nøjere over 10 sider i indledningen, hvoraf det fremgår, at tilgangen til opgaven at beskrive IP er konceptet, 'Liv-værk-tid-biografien' formuleret af Birgitte Possing. Hans Bonde markerer hermed, at han vil se på, hvorledes de geografiske, sociale, kulturelle, religiøse, politiske og familiære rum virker ind på det enkelte menneske, og hvordan dette menneske omvendt virker tilbage som kulturbærer og kulturbryder. Denne tilgang forklarer, hvorfor biografien må blive et så omfattende værk i to bind, hvoraf alene første bind udgør 524 sider.



Hovedpersonen i bogen er en ganske usædvanlig: Ikke blot formår IP at udvikle og udgive en, faktisk to internationale bestsellere om selvudvikling fysisk, åndeligt og seksuelt.

Hans baggrund herfor er i sig selv bemærkelsesværdig: Bogen gennemgår nøje IP's bedrifter som idræts- og sportsmand. Allerede som dreng træner han sin krop og sit helbred gennem løb, dernæst hvordan han i årene 1889-1904 vinder mesterskab på mesterskab nationalt og internationalt i roning, så i løb, desuden i femkamp, cykelløb, kunstsport og svømning mm. Fremstillingen af hver disciplin efter tur og ikke kronologisk gør læsningen noget forvirrende. IP er i øvrigt ikke blot udøvende sportsmand. Han er også dommer ved de olympiske lege i Athen i 1896.

IP's egen fysik og udseende beskrives omfattende og ud fra flere vinkler bl.a. i kapitel 10 Danmarks Smukkeste Mand, som gennemgår hans sejre i skønhedskonkurrencer. Han vinder således prisen, som overskriften refererer til, i 1903.

Også IP's intellektuelle udvikling gennemgås i relation til behandlingen af tesaer, hvorved læseren lades en smule i stikken, når det gælder at holde rede i, hvornår han gør hvad. IP læser teologi, da han som 17-årig flytter til Københavns Universitet i 1884. Her giver forfatteren en meget grundig gennemgang af det borgerlige miljø og dets normer bl.a. gennem en omfattende gennemgang af forskellige skønlitterære forfattere fra ind- og udland, men læseren præsenteres også detaljeret for de tanker, der i øvrigt kan have påvirket IP som filosofferne Descartes, Rousseau, Kant, Kirkegaard og Nietzsche m.fl. IP tager eksamen i filosofikum i 1885, men er så i militæret i 1887-89, hvor han får en uddannelse i ingeniørtropperne og bliver sekundløjtnant. Hans brud med teologistudiet sættes i relation til Det Moderne Gennembrud, som også gennemgås udførligt som baggrund for IP's selvudvikling, idet sporten på denne tid kommer til at "vægte kroppen højt, favner store dele af det politiske spektrum og ikke nødvendigvis lægger afstand til religionen" s. 120. IP når også at studere medicin, et studium han også forlader i løbet af 1880'erne. Han tager dog så sent som i 1894 en række eksaminer i hebræisk og latin, de forberedende prøver i teologi, med højeste karakter.

Efter et forsøg på at skaffe sig et arbejde i Argentina i løbet af året 1890, vender han hjem og ernærer sig herefter som sportsjournalist samt i årene 1892-1901 som varmeingeniør i sin onkels firma – alt dette samtidig med at han som nævnt præsterer det ypperste i en lang række idrætsgrene!

IP's psykiske og seksuelle udvikling gennemgås ved, at IP's kæresteforhold til sin forlovede sygeplejersken Marie Schønberg analyseres ud fra den tids krav om mandens forsørgerpligt, dvs at manden skulle kunne tilbyde sin kæreste forsørgelse for at kunne indgå giftermål og dermed være berettiget til det seksuelle samliv. De sociale og religiøse forhold, der ligger til grund herfor, gennemgås nøje. Men særdeles væsentligt for IP er, at han finder vej til - gennem syv års forlovelse førend ægteskabet - at dyrke et heftigt seksualliv med Marie, uden at hun bliver gravid. Deres samlejeteknik – det afbrudte samleje – beskrives detaljeret gennem talrige citater fra deres meget private breve til hinanden, hvori de dels skriver om, hvad de har oplevet sidst med hinanden, dels hvad de glæder sig til ved næste møde. Kapitel 6's titel er 'Lidenskab og Lagengymnastik'. Ikke blot i forlovelsesperioden frem til 1896, hvor de bliver gift, men også i adskillige sekvenser senere citeres dette i saftige detaljer.

Forfatteren bruger dokumentationen for IP's seksuelle erfaringer til at påvise, hvorledes IP selvudvikler sig til en afpatriakalisering, idet han ønsker at Marie skal opnå seksuel tilfredsstillelse frem for ham, idet han gennem det afbrudte samleje undgår, at de får børn, som i datiden betød kvindens afhængighed af manden og barselssengen. Der er her en religiøs vinkel på at give kvinden tilfredsstillelse frem for at tage/ få tilfredsstillet det mandlige behov(måske især i kap 8 'Kroppen som Tempel'), desuden ses en radikal politisk vinkel: at sætte kvindefrigørelsen på dagsorden (måske især i kap. 6 'Lidenskab og Lagengymnastik') og endelig en æstetisk kropslig vinkel, der fremmer den seksuelle nydelse. (måske især i kap. 10 'Danmarks smukkeste Mand'). Hans Bonde bruger begrebet kropsreligion om IP's syn og praksis på krop og religion.

IP følger op på sin bestseller Mit System fra 1904 (der gennemgår, hvorledes man med et kvarter hver morgen vil kunne forme sin krop og sit helbred, således at kroppen bliver stærk og smuk og sygdom undgås.) med i 1908 at udgive: 'Kønsmoral og Livslykke', der også bliver en international bestseller. Heri gennemgås vejledning til et bedre seksualliv for det elskende par. Som Hans Bonde skriver s. 457: "Den nærmeste pendant til Maries og IP's sexologiske opdagelser i nyere tid er Inge og Sten Hegeler, der for alvor fik et gennembrud med Kærlighedens ABZ fra 1961."

Behandlingen af de fem teser betyder, at bogen fremstår kalejdoskopisk, idet kronologien og heller ikke teserne ikke er styrende for fremstillingen, idet de samme begivenheder behandles ud fra forskellige vinkler i forskellige kapitler.

Et eksempel: I kapitel 5 'Utallige livsvalg', er IP hjemrejse fra sin mislykkede tur til Argentina i 1890, hvor han havde håbet at finde arbejde og dermed skabe grundlag for en familie sammen med sin forlovede Marie Schønberg. Han kommer ca. ½ år efter hjem via Paris. Men herfra har han ikke penge til toget til København. Han beslutter sig derfor for at løbe (!) hjem s. 144. Han når frem til Aachen, hvorefter han opgiver løbet. Her bruges historien til at beskrive IP's vanskeligheder med at finde sin rette hylde. I kapitel 8 'Kroppen som tempel' behandles historien som en del af en 'lystfuld askese', altså ud fra en religiøs vinkel, hvor IP's fortælling om, hvorledes han, lige inden han når Aachen, er totalt udmattet, men pludselig - som ved et mirakel - blæses al træthed bort. Hans "forbavselse og glæde kender ingen grænser til trods for at han må opgive sin videre færd fra Aachen" s. 344. (Hvordan han kommer til Kiel og har råd til at tage damperen til Korsør og videre til København, melder historien ikke noget om).

Man kan undre sig over, at der flere steder er ordrette gentagelser f.eks. s. 99 og s. 101 samt s. 399 og s. 402. Man forvirres desuden ind i mellem af unøjagtigheder: s. 422, hvor doktor Chr. Saugman omtales som arbejdsgiver, der formentlig er blevet stødt over IP's forsøg på egen krop, mens det fremgår af s. 419, at IP nok har ventet med forsøget "idet IP et par måneder forinden har forladt Vejlefjord". Disse små brud på den helt korrekte fremstilling kan vel ses som udtryk for et meget stort arbejde med et enormt tværvideenskabeligt materiale. Forfatteren behandler materialet til sine fem teser på tværs af tid og emner, men også teserne i brudstykker i de forskellige kapitler, hvilket kan forvirre læseren: Forvirringen bliver dog mindre ved anden gennemlæsning af bogen! da man så er blevet bekendt med elementerne i fremstillingen.

Samlet set analyseres denne usædvanlige person, J.P. Müller, under den usædvanlige undertitel, 'sundhedsapostlen' og som pioneren i det 'kropsligt moderne gennembrud'. Analysen giver læseren et undertiden meget detaljeret billede af samtidens litteratur, sociale økonomiske, historiske forhold, som sætter hovedpersonen ud i periferien. Men i kraft af forfatterens behandling af det omfattende brevmateriale fra parret selv og hans tour de force i fag- og skønlitteratur, giver bogen læseren en fascinerende, kun let forvirrende fremstilling af denne glemte verdensberømt, som bestemt fortjener et bind to - det kommer forhåbentlig i 2020, hvor denne flittige forfatter også har flere andre planlagte udgivelser.

[Historie-online.dk, den 14. januar 2020]

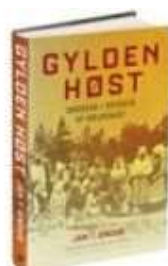
← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/oldtidssagaerne-bind-7>)

SE RELATEREDE ARTIKLER



EN KVINDE I BERLIN

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/en-kvinde-i-berlin>)



GYLDEN HØST

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/gylden-hoest>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/grevinden>)